

Utdannings- og forskningskomiteen
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 Oslo

Vår dato: 20.04.2021
Deres dato: 26.03.2021
Vår referanse: SHL
Deres referanse: [Deres ref]

Nelfos synspunkter på St. meld.21(2020-2021) *Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden*

Nelfo viser til høring om St. meld. 21 *Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden (2020-2021)* i Utdannings- og forskningskomiteen 26.03.2021. Nelfo viser ellers til høringsnotat fra NHO og landsforeninger tilknyttet NHO -felleskapet.

Nelfo mener meldingen peker på relevante utfordringer og problemstillinger knyttet til elevens fullføring av VGO. Det er flere elementer i meldingen som vi støtter oppunder, slik som styrke karriereveiledningen, særlig for elever i ungdomskolen og videregående og videreføring av arbeidet med fremdragende yrkesopplæring. Selv om vi er positive til mange deler i meldingen er det noen områder som vi mener bør styrkes i det videre arbeidet med VGO.

Dimensjonering

Mangel på lærekontrakter og læreplasser innfor noen fag samtidig som det er oversøking til læreplasser i andre fag, skyldes ofte fylkeskommunenes dimensjoneringspolitikk. Nelfo anerkjenner at dimensjonering er en svært vanskelig øvelse og hvor mange hensyn skal ivaretas. Samtidig mener Nelfo at det er behovet for læreplasser i arbeidslivet som alltid må veie tyngst, i en prioritering om opprettelse eller nedleggelse av tilbud eller skoleklasser. Nelfo er kjent med at flere fylker arbeider systematisk for å avdekke det reelle behovet for læreplasser. Nordland fylkeskommune har gått i bresjen for å innføre *intensjonsavtaler* om læreplasser, både med eksisterende og nye lærebedrifter, innenfor alle fagområder. Nelfo er positiv til intensjonsavtaler så fremt fylkeskommunen bruker dette for å skape et overblikk over potensielt tilgjengelige læreplasser innenfor ulike fag og bruker dette som et forhåndstall i dimensjonering av VGO tilbudene på ulike steder i regionen. Samtidig er det viktig at fylkeskommunene sammenholder antatt læreplasser opp mot planlagt næringsutvikling, byggeaktivitet demografi mv. i hele eller deler av regionen.

Yrkesfaglig utdanning må være på yrkesfagenes egne premisser

Yrkesfaglig utdanning er en profesjonsutdanning, i motsetning til annen videregående opplæring. Dette skjer gjennom den duale modellen med opplæring i skole etterfulgt av opplæring og verdiskaping i bedrift. Denne opplæringsformen skaper selvstendige fagarbeidere gjennom mengdetrening, bredde- og dybdekompetanse og sosialisering i et arbeidsliv hvor selvstendighet, yrkesetikk og høy kompetanse er kjerneverdier. Norske fagarbeidere er høyt ettertraktet og Nelfo mener at hovedmodellen for yrkesfaglig opplæring skal bestå. Samtidig er det forskjeller og nyanser mellom ulike utdanningsprogram som fører frem til fag- og svennebrev. Enkelte fagbrev er sterkere regulert enn andre gjennom annet regelverk og noen fagbrev er bundet av internasjonale konvensjoner. Det er en reell fare for at slike fagbrev ikke blir anerkjent i arbeidslivet dersom store deler av læretiden gjennomføres i skole.

Økt sysselsetting forutsetter at bedriftenes behov for kompetanse møtes. Derfor må vi verne om kvaliteten i fag- og yrkesopplæringen, samtidig som vi sikrer tilstrekkelig fleksibilitet og støtte til at flere får formelle kvalifikasjoner som arbeidslivet etterspør – både i ung og voksen alder. Utdanning som er bedre tilpasset den enkeltes forutsetninger, innebærer at sluttkompetansen ikke vil være lik for alle.

I dag består fag og yrkesopplæringen av mer enn 200 fag. Regjeringen har påpekt i meldingen at omlag 30 lærefag står for 80% av alle læreplassene. Det betyr at innenfor alle yrkesfaglige utdanningsprogram finnes noen store lærefag og mange lærefag med få søkere. Her vil det være rom for forbedringer ved å spre elever mot flere fagbrev innenfor samme utdanningsprogram.

Alternativt Vg3 i skole

Nelfo erkjenner at dagens alternativ Vg3 i skole for de som ikke får læreplass ikke gir en tilfredsstillende opplæring. Samtidig er det slik at alternativt Vg3 i skole aldri fullt ut kan erstatte eller bli et likeverdig tilbud som læretid i bedrift. Det er flere fag innenfor utdanningsprogram for Elektro og datateknologi som ikke egner seg like godt i et alternativt skoleløp. Dette gjelder f.eks. alle flyfagene og Maritim elektriker som er regulert av internasjonale konvensjoner. Disse fagene vil neppe oppnå samme anerkjennelse i arbeidslivet, selv om alternativt skoletilbud blir bedre tilrettelagt og forlenget i tid.

Nelfo tar derfor til ordet for å utrede nærmere en ordning der partene kan bestemme hvilke enkelt fag som krever læretid i bedrift før avleggelse av fag- eller svennebrev innenfor de ulike utdanningsprogrammene. I praksis betyr det at en søker som ikke får tilbud om læreplass i et fag, vil få tilbud gjennom fylket om opplæring i alternativt Vg3 i skole. Dersom eleven har søkt, men ikke fått læreplass og det er et fag der partene har bestemt at opplæringen må gjennomføres med læretid i bedrift, kan fylkeskommunen gi tilbud til eleven om alternativt Vg3 i et annet fag enn faget der eleven opprinnelig søkte læreplass.

Dette rokker ikke ved retten til fullføring som meldingen tar til orde for, men partene arbeidslivet vil ha noe større påvirkning over hvilke lærefag som kan tilbys som alternativt Vg3 skoleløp. Dette sikrer ikke bare en større spredning i lærefag som fylkene kan tilby, men det ivaretar også tariffoppløst knyttet til opplæring i bedrift som er fremforhandlet mellom partene i arbeidslivet. Ordningen vil også sikre fagområder, som ellers mangler søkere, et større tilfang av både praksisplasser, lærlinger og fagarbeidere. Ordningen vil også kunne fungere som nødvendig buffer dersom det oppstår midlertidige konjunktursvingninger eller kriser i deler av arbeidsmarkedet, mens andre deler av markedet fungerer som normalt. Sist, men ikke minst, ordningen skjermer den duale modellen med opplæring i skole etterfulgt av opplæring og verdiskaping i bedrift.

Med vennlig hilsen

Cathrine Aspestrand, direktør for arbeidsliv

Dokumentet er elektronisk godkjent